

۲ تشرین اول ۱۹۱۸

صافی : ۶۳

اوجنچی جلد

یکی محبوسه

لویز. سوسیالیزم جریانك، برسیپلریلك كیندكه بوقت قازاندنی بردورده، عمله وخلق كینلریلك بولشویكیلر کی بركون جبروشده صایه لردن احتراز این حكومتار، درلو درلو واسطه لك، تلقین چاره لریله عمله اوزرنده، بر اضیاط یانعه، عوام طبقة لری ده تسكین ایدیجی تشكیلاتلره آوونده چالیشورلر.

حالبوكه اجتاعی تبدیلكلرك، قانی اخلاكارك، درلو جریانلر، ناملر آلتنده وقوعه كان عمله وعوام عیبارلریلك میقربولری، بوكینلرله ایچنده ظهور ایتم اولنر آتیجی بو میقربولرك نابلولاشنه مساعد بر ساحه تشكیل ایدر. بناء وقایه ایدیجی تدبیرلر، حرکته كان، ووروب قیران بو كینلرله خارچنده، باشقه عالملرك ینیمسنده اوراق ایجاب ایدر. بوعالمار بالذات بورژوازی صنئ، دهادرغوسی، یوصفه منسوب اولان متفكرلردر. هر درلو جریانلرك منبی اوراسی اولدنی ایچون، اضیاطی تدبیرلری اوردان طبقه باشلایدیر.

کشف خلق وعمله كینلرله اوده اوقدرارچه حساسیت یوقدر. اولنرك كوزی اوکینده بر چوق حادثلر اولور، اقتصادی، اجتاعی احتلال وقوعه کلیرده نه عمله لك رومی، نه ده خلق شعوری یولردن متأثر اولماز.

اقتصادی حیانه حصوله كان بو نحوالر، بکی شرائط اوزون مدت دوام ایتمیدركه تأثیرلری کشف طبقه لرده ده دوبولمه باشلاسین. بر چوق ملنرك، ترقیلرینه مانع اولان بر طرز اداره یی سنه لرحه بلا اعتراض قبول اتمه لریده بوكه مثاللر. اقتصادیات وادینسنده اولدقه ایلیلریش ملنلر اولوركه اوزون مدت، اسکی اقتصادیات مؤسسه لری اوزرنه استناد این بر طرز سیاسی واداریه راضی اولورلر. مثلا انكازره و آلتایاغینی درجه ده بویوك سرمایه بویوك صنایع مملکتلری اولدنی حاله اداره سیاستلری یوسوبون باشقه در.

بر قسم خلق تصییق این، سفاته، ضرورته دوجار این، بر طراف جات شرطلریلك یالکوموجود اولسی بو صنئ دیگر مرفه صنفلر علیه صعیان و مجادله یی سوق ایچون کافی بر تحریك تشكیل ایتم. یوتراط، او متأثر صنف طرفین ایچیه بویولای، و واضح برصورتده ادراك ایملیدیر. کینلرله شعورینه قدر نفوذ ایتمدن اقتصادی واجتاعی تأثیرلر برر سابق اولماز. بناء علیه صوك سنه لرده، «سیاست اجتاعیه مسئله لری» بر عمله صنئ، علیلر، قعیرلر، جوجوقلر، اختیارلر الخ. موجود اولدنی ایچون ظهور اتمه مشدر. بو موجودیت اومشله لك ظهورنه لازمدر، فقط کافی دكادر. بر یوزنده عمله كینلرلری اولدنی ایچون سوسیالیزم نظریلری چیقه مشدر. بونظریلری میدانه چیقازان، عمله لریومسز بره ألم واضطراب چکینکی اوکرتن اولنری بوتاقسام ثروته قارنی ععیانه سوق این (بورژوا) لردر. بورژوالر، بر قسم خلقه، سفاتلرینی دیورومقله

غیر اداری بر صورتده کندی ضررینه، کندی اولونه چالیشمیش اولور؛ کندی علیه مدھش برسلح حاضرلور. بیامان دشمنی تربیه اتمک کی تجیع بر وظیفه لك ایلمی بورژوازیه اصابت ایتمی. مثالی روسیه.

بونك سنی (قارل ماركس) ه نظرا، بور. ژووازی لك، كرك آریستوقراسی به كرك بورژوازی لك، متافعی صنایع انكشافه مانع اولان كوچوك برقسنه، وپوتون اجنی مملكتلرك بورژوازینه قارشی آجیدنی مجادله در. بورژوازیلر بو مجادله یی صرف کندی قوتلریله باشه چقارمه چقارندن قورقارقی عمله طافته، مراجعت ایدیورلر، اوتمن ماموت ایستیهرك، سیاسی، ایشاره صالدریورلر. بناء علیه بورژوالر، کندی عرفانلری علیه ویریورن یعنی اوله برسلح ویریوركه نهایت کندی علیه چوریورلور. روسیه ده چارلق آریستوقراسیسنه و بر قسم زراعی، صنایعی بورژوالره قارشی اصل بورژووالر طرفین مجادله یی، قوتی اولق ایچون عمله، کوبلی وعسکر قاریشدرلری. درلو اول عمله، بورژووازی طرفین ععیان واخلال تربیسی کوردی. یعنی سلحله چار دهورلیدی.

بورژووازی اولدرلیدی. اساساً عمله لك کور کورینه اطاعت ایديوب مقدس طایفیدنی (سوسیالیزم) وپوكا بکزه یی پوتون نظریلر، عمله کینلری ایچندن دوغماز. بومجدله یی فیلسوفلرك، اقتصادیاچیلرك، اجتاعیاچیلرك مفكره سنن چقار. هیچ بر مملكتك سوسیالیست فرقه لری پروغراملرنده بر گله بولونامرك بر چوق عالملرك مساعینك معصوی اولاسین. بك آراستلار بر طرف ایدیله جك اولورسه، صوك عصرده سوسیالیزمك شاهدلری اول امرده متفكرلر، عالمر وآتیجی ایکنجی درجه ده بولتیقه چیلردر. بو بویوك مرشدلر ایچنده سن سیبون، فوری، اودن، لوی بلان، بلانکی، لاسال، ماركس، آنكل الخ کی متفكرلر کورور. بونكله هپی بورژوادر. بویوك سوسیالیستلر میانده ایچینك (نیو غرافقتن) نیشیش بر (برودون) وارد.

صوك سنه لرده عمله ایشارنده بویوك رول اونیایان خطیبار ایچنده یله اسکی بورژووالر اکثری تشكیل ایدر. عمله صنفه منسوب خطیبار اوفاق استنادلر عیارندر. كوچوك بورژوالر، زراع، اصاف، دكانچی وسائر صنفندن كان سوسیالیستلرده بك آزدر. عمومیت اعتباریه بو كینلر عمله حرکاتلری سیرجی وصرافی صنفیه اوزاندن سیر ایدر. فقط عمله اداره سی هیچ درعه ده ایتملر. بورژوالرك عمله مدرلری بشدرن صنئ یالکوم متفكرلردر. عمله دن بیشن آله باشلری ایله متفكر بورژووا صنفندن كان رؤسا آراسنده مهر فرقلر وارد. سوسیالیزم، بورژووازی صنفنك متافعه معایر اولقله برابر بورژووالندن سوسیالیستلر آراسنه کین متفكرلر یوسك مفكوره صاحبایدر و کندی متفغفرانی

ترك ایدرلر. عمله لكین نیشلر ایسه اکثرینه کندی متفغفرانی کوزه تیرلر.

بورژووازی عالملریلك بو صورتله سوزولرك یاواش یاواش عمله طرفه یکسی و فرقه صورتده کیت کیده یوموسی یک بر مسئله میدانه چقارمشدر. عمله فرقه لریه کیدن بورژوولرك عددی چوغالده ایکی صنف آراسنده بر تسویه حصوله کلری؛ یعنی بورژووازی کندی حقیقلرنی کیت کیده ده افاصله اوکرنه لك اقتصادی واجتاعی امتیازلندن صرف نظر ایدر وعمله جهته قچانلر چوغالریسه، مستقبل سوسیالیست بر دونك اساسلری کینلرلکندن قوزولش اولیور؛ بناء علیه صنفلر آراسنده کین مجادله ده حل ایملش اولور. بصورتله عمله فرقه لریه کین بورژووالر تك توك قچانلردن عبارتی در، یوقه پوتون بورژووازی صنئ ارقه لردن سورو. کله به جك مرشدلریدر. ایکنجی شوقبول ایدیله یسه عمله لك جر وسكون ایله اجتاعی مسئله لك حله انتظار ایسی کافی در. صفا مجادله لریه کیریشمه سنه لزوم یوقدر.

هر حاله ده، حل اولدقه شکل بر مسئله در. یالکوم حقیق اولان برشی واركه اوده عمله، خلق کینلریلك آلفلری وضعته اجرائی تأثیر ایدمیلک وسیاست اجتاعیه، سوسیالیزم الخ. مسئله لریلك استقامتی سالم بر جهته دوعری دوزنه لك ایچون دوعریند دوعری به بو کینلره مراجعت ییه وده در. پوتون اجتاعی و اقتصادی عیارلرك، صعیانلرك، عمومیتلرلكلرك منبی اولان متفكر صنفنك تلقیلری، سوزلری، یازیلری تنظیم اتمک ایجاب ایدیور.

نجم الدین صادقه

اساتیت

املازمك اصلاحي

— ۴ —

ایکی سیستم آراسنده کی برشلر رفتو فیدلر

یوندن اولکی مقاله لرده املازمك هم عیامیه صائشتر بر «هرکه ترسیه دوری له باشلا دینی، یاواش یاواش صائتر جوعالارق عربی و زرتنه امتثال» «قلیه دوری» نه انتقال ایتمک، بو دور برای عصر طرفنده تأسیس ایدر کی اولدقن صوکر ا یونده نهات ایدیله لك و زرتنك قیصا حرکری حازر مجله لریه صاكت مقاننده مد حرقلردن برتلك استمعانله باشلا دینی، کله نهاتلرنده کی تقیل فحله (ه) ایله اشارت ایدیله لك قلیشه لره داها خصوصی بر دامغا وورولقدن صوکر صولک زمانلره بو قالیپك قیلرلیدی، فقط هنوز بر جوق حرقلر ترك اسکی قلیشه لره تطبیقاً بعضی کله لری باز مقده اولدینی کورمش ایلك. قلیشه اصولی لسانزه و آلفه منزه آك زیاده مطابق اولان املا سیستمی ایدی. کتاب لسانزه، شعر و نثر نژده، علمی وفقی اصطلاحانزه ده هپ عریجه

کله‌ری استعمال ائنگده ابدک شناسی به قادر همن همن فارسی و عربی ادبیانردن باشقا یابانی بر ملت ادبیاتله اشتغال ابدنلریز بودی . عموم تورک‌رکی بژده آلفبیه سرعزلردن بری عرب آلفبیه سی ایدی ؛ اوینورلرک سرباچه‌دن مقتبس آلفبیه بر داهای کتبی ایجاب ابدن مجملاندن بولونوبوردی . کورک نورکارک ملی و داهانه آلفبیه سیسه هیچ برتورکک ماصال قیبلدن اولسون ایشیتدیک بر شی دکلیدی . قایله طیبی اولاراق بژده املامز عرب املاسک عناصرله جازالانارک تأسس اولاراق اوقوقده دکلیدی . غایت مینائی بر شکله کله‌ریز تحریر و تحریکه باشلامشردی . صرف حرکت سه‌مه‌لله اوقوتولایان او کله‌ر کیکسز اسکندرلره بکرتیه‌لیمیردی . مثلاً شو (پنجره) کله‌سک قارشیمسند انسانک دماغده برکیکسز «پنجره» خیالی اویانموروی؛ منضم اشارتله استعمالی ایشه یازیلریز حرکتی اولاراق اوقوقده ممکن دکلیدی . فونته‌یکسزک عرب فونته‌یکسز معیار اولائی که آک طیبی بر سبب - بو ایامک متکاتک برطرف ایدیله‌سنه خدمت ایتدی . مد حرفی یکیکسز عربی و فارسی قالیلری ، ورنلری لاسانجیلریز ایچین مکمل اورنگ‌کوسرتنده کوروندی؛ ونجه آراشدیرمازلر و تجربهلر نتیجه‌سند املامزک قلیشه دوری تأسس ایش اولدی .

آرتیق بو دورده - عربجه ، بحجه ویا تورکه اولسون - بوتون کله‌ریز عینی عناصری جامع براملا سیسته‌سی ایله یازیلوبوردی . ایشته بو دورک خاکانه تأسس ائجه‌له باشلادنی صیراده‌غرب ادبیاتله تاملمز آرتدی . لاسانجیلریز ، محررلریز غرب لسانلردن هیچ اولانسه برنی تحصیل ایش بولونوبوردی . آرتیق شناسی « صیان » که « تعال » ورنده یازغا سنده کی حکمتی آکلا بامور ، اوالیما « اوز بک » « افول » قایله بک‌ده دوقوله‌مکجهکی دوشونوبور ، فکرت‌ده بو اورنگ‌کده کی تصویت عصرلرنی قایله غرب آلفبه‌لرنده کی صائله مشابه بولوبور ، بول بول کله‌رک بیه‌سنی بو دستکارله طوتومده‌ده بر چاره اصلاح کوروبوردی .

بوتدیر املا سیسته‌میزی بوس بوتون عربی‌املادن آیریمه کفایت ائمه‌دی . ایشته آلی آتیش سنه‌ک بر دورک متادی یککسک‌مک مساعیسه وغمأ املامزده بنه خنقار و مبادله‌لر مبدول بوقده‌در .

هله تورکه کله‌رک املالیه عربی و فارسی کله‌رک املاسی آراسته دوله‌ورولائی - محال دکلشه بیله سولک‌ده به مشکل بولوبک بروشاق جلیشم اولدی . چونک بر طرفین تورکه دیبه « سولک » کله‌سی ایکی واوله یازیور ، دیگر طرفین ایشه عربجه‌کی « سولک » بی‌تک واولی برافیرور . آری اوج‌عالمه به منسوب لسانلردن آتیش کله‌ریز براملا سیسته‌میه یازیمه موفق اولاجی‌یز؛ بورمساله شمد بک‌تک حله دوشور ایدیش ایلک تثبیت اولاراق « جوال سولر ، خوجا قادر ، قومار ، قوماش ، دوشمان » کی

کله‌ری نورکه کله‌رده تطبیق اولونان اصولده یازیمه کوسه‌ترین قایل ارا‌هه اولونایلیر . بولکه صرف واملان ائجمنی طرفین بولوبک بر لیه‌رک‌لله جم‌ایدیلرک اتحاق اوج‌بوزم‌یالغ اولوبلشرد . ایکی املا سیسته‌سی آراسته‌ده کوجورومه‌سنه ... اوج‌بوزک‌جک بر جاقیل طائی متابه‌سنددر . فکرجه به‌قادر اوغرا شلیسه ، هرسته بش‌اون کله‌ک املاسی دکیشدرمه‌مه امکان دخی بولونسه بنه‌ایکی املا سیسته‌سی آیران بوشلق بر قاج طرفنده دوله‌ورولامایقادر . بالعمکس امکان اولمه‌ده قلیشه دورینه عودت ایدیله‌سه هاتی یکری اوتوز سنه‌ک بر ماضی رجوع قابل اولسه - املامز بک داهای چاقوک آک طیبی بر صورنده ادبی وعلی‌لسانلرک بیه‌سی و آلفبه‌لرک مخصوصی سه‌مه‌یه امتزاج و مطابقت ایش اولور . فقط قلیله‌لر قالیلر قایله‌لر قیریلشدر . تعبیرلری‌ده آرتیق محال‌در . حاصلی برداهای تکرار ایدلم : اولور دیرتیلشمز .

ایک املا سیسته‌سی یان‌ایانه بولور برندن اوجوروم‌لره آرتیش اولاراق بولونقله برابر آراصرای حق صیق اونلری برلشدره‌دن دریندر ، بوغزلده‌واردر . بو اتصال نقطه‌لردن بری فتحه خفیه‌لرک حذف ، دیگرلری‌ده لاحق‌لرده اختیار اولونان املادر .

املامزده فتحه خفیه‌ک علامتی اولق اوزره قول‌ایدیلن « ه » باشقا برنامسته‌ده عرض اولوندنی کی مسکین کله‌لرک متهمصرلیدی . حتی لاحق‌لر سیسلیه اوزانان برکله‌نک اورتاسنده قالان اصلی « ه » لرله ادواته عالم « ه » لرده حذف اولونوردی .

اون اوجونجی عصرک سولک یازیمده شناسی مکتبی دخی « گلی ، کلدی ، گلدی ، کلدکلری ، گلیوب » شکلرنی هب « ه » سز یازمده ، « سولسه ، سولیش ، سولیز ، دیسه ، دلش ، دیلر ، ایستین ، ایستیلر ... صیه‌لرکده اصلی « ه » بی حذف ائنگده ایدی . حاصلی اون بش یکری سنه اوله قادر « آله‌مک ، سولیمک ، بکلمک ، دیکلمک » کی صدرلرک مضارع‌لری مطردا « آیلر ، آیلرم ، آیلرز » سولیز ، سولیرم ، سولیزز ، بکلرم ، بکلرز ... طرزنده یازیلیردی .

فکرت‌ده ، کیده‌جک ، کیده‌رک ، ایسته‌جک ، ایسته‌مه‌جک ، حرارت‌له‌جک ... کی کله‌رک اورتاسنده قالان و آجیق‌جه‌لر تشکیل ایدیلن « ه » لری یازدنی حالده مضارع‌لرک قایلی مفتوح ه‌لرنی هب « آیلر ، سولیز ، ایستر ، کولر ، ایدر ، دیکر » طرزنده « ه » سز یازاردی .

بوگونکی محررلردن سولک قایلی مفتوح ه‌جی آراصرای ، اطراد ائخنده اولمایق ، « ه » ایله‌یازنلره تصادف اولوقده‌در . ملاضیا بکک یازیلی آراسته « کیزلر » مضارعه تصادف ایدم . « سوسی ، استینیلر ، ایتبور » کی قلیشه‌لری صیق صیق قولانان ساطع بک‌ده بیضاً « سه‌ور » مضارعی بوشکده یازیور . رفیق خاله مطردا « کیدر ، ایدر ، سچر ، سولیرم ، دیکلم » مضارع‌لری « ه » سز یازدنی حالده برکده‌ده ، ترتیب سه‌وی دکلشه ، « دیکلرم » املاسی

اختیار ایشدر . « نورک » که‌سنی « ه » ایله ، « سولک قتمزقمر ، کوزل » کله‌لرنی « ه » سز یازمیشدر . بوحرر « اورکن ، ایرکن ، دیکر » کله‌رک سولک مفتوح ه‌سنی‌ده صائسز یازدنی حالده « بوره‌که » که‌سی « ه » لی یازمیشدر . رفیق خالکک باشه‌واورتایه تصادف ایدن فتحه‌لرک صائنی اظهار ویا اعل ائیک خصوصنده کندیسته مخصوص برطاردسیلنی وارد :

« سهو ، چه‌ور ، چه‌لیک ، بهضاً () ، چه‌ویک ، ده‌لر ، دهرن ، سه‌لیک ، کهریل ، ده‌کیش ، ده‌کیر » کله‌لرنی هب « ه » ایله یازمیش « رنکیش‌لرک ، سه‌لنه‌لرک ... کله‌لرنده صائنی اعلی ائتمیشدر . بواک مقابل ایشه « کیش ، بکی ، کسچی ، کچوب ، کسکین ، کچن ، سرکه ... » « کوزمین ، سولیه‌یورم ، دیکلور ، سولیه‌دکلری ... » کله‌لرکک باش‌واورتایه تصادف ایدن آجیق ویا قایلی خفیف فتحه‌لرنی صائسز یازمیشدر .

برحکم بولرک لازم کایسه‌ده دیکلرک رفیق خاله ، ساطع ضیا و داهای رجوعی حررلرعموم حررلر « ه » لک استعمالی خصوصنده بر قاج جریانه ، بر قاج قایلیه‌لرک بولونک نتیجه‌سی اولاراق املالری اطراددن محروم بولونوبور . خاله خاومه کله‌رکک باش‌جه‌لرنده همن هیچ بر وقت « ه » صائنی قولانماور :

« بیر ، سین ، کندی ، آل ، او ، برشده ، چوبر ، چوریل ، سو ، سون ، غیز ، بکلر ، دری ، دکر ، درن ... » کله‌لرنی هب « ه » سز یازیور ، یالکیز برویا ایکی‌برده ، اخیال ترتیب‌سوی اولاراق ، « ده‌رین » که‌سنه « ه » ایله یازیش تصادف ایدم . خاله خاتم کله‌رکک سولک خفیف ، قایلی مفتوح ه‌لرنی‌ده همن مطردا « ه » سز یازیور .

کونش ، اچیز ، بولسک ، برز ، ایرکن ، ایدر ، سون ، بکلین ، کوزل ، اغز ، ایستر ، سولیر . الخ کی . فقط بک نادار اولاراق بوموضعه « ه » بی قولانلانی اولوبور : « قودهش » که‌سنی مطردا ، ایشته بویه برنجی هه‌سنی آسکی ، ایکنجی هه‌سنی آک یکی املا یازدنی کی ، یازیلرنده « ایکره‌ج ، ایکره‌نه ، هر بویه ، ائجه‌لن ، دوشورن » املالرنده تصادف ائمک ممکن‌در . « ایدر وایدن » که‌سنده بیضاً بوسوئی ، اکثراً ایشه « ایدر » ایدن طرزنی قبول ایدیلور .

فقط خاله خاتم آک زیاده که اورتالرنه تصادف ایدن آجیق مفتوح ه‌جیه‌لرک املاسنده اطرادسیلنی کوسرتکده‌در .

ایشته شو برصیرا کله‌لرده « ه » بی یازیور :

« ائتمی کونوومنی ، کوسرتهمش ، ایدهمش ، سولیه‌یش ، بیلهم یورم ، ائهمور ، سولیه‌ی ، کوترهمک ، ... الخ »

شودیکر برصیرا کله‌لرده ایشه عینی صائنی حذف ایدیلور :

« ویرمور ، بکله ، اورکوتسه ، ایرتنی ، کلک ، بکیور ، اچری ، اغلی ... الخ بعضی کله‌لرده‌ه‌والی ایدن بونوع ه‌جیه‌لرک برنده صائنی اظهار دیکرنده حذف جهتی التزام ایدیلور :

ایده‌مور، ایسته‌مور، سورکامیه‌جکی، ایسته-
میجک، کینه‌جکی... الخ. کبی.
عمرسيف اللسانده املاسی تدقیق ایلم، بوشاقراق
و فیوراق کله‌جیم من مطرداً کله‌لرک باشندک
«ه» حذف ایدیور. یالکیز «دمیز، ده‌لی،
ده‌کیز، ده‌نیکز، ده‌کیشور، ده‌لور... الخ» کله‌لری
«ه» ایله یازیورکه بونارک جمله‌سنگ باشندک «ده»
جیمی، غیرمفصل «ه» صاتی ایله تشکل ایشدر.
معنایه «ده» فی طبیق «ته» کبی یازدیی
«درن» کله‌سته آکریا «ه» قوعادینی ده کورولوور.
کله‌لرک سوکنه تصادف ایدهن قابلی جه‌لرده‌کی
«ه» کله‌جی یونده آبی مهم بر اطرا دسزانی کوسته
زیور. برطرفدن:

«کونش، بوسک، بوسک، آژک، کوند،
ایدر، دوز، بیتز، ایتز، دوز، بیتز، بیتز، کله‌لر،
ایستین، بکوزین... حتی «سولر، ایستردیکل»
کله‌لری صاًلانه یازدیی حالده برطرفدن ده:
«ده‌لر، آلو، کتیرن، سوبنه، تولن،
تولدورن، یین، قاردهش، سر دیون، هین،
تورک» کله‌لرده «ه» فی یازیور.
اورتاده فالان آچیش و قابلی خفیف فتحه‌لرک
املاسنده ده عمرسيف اللسان املازده کوزه‌مور، ایسته
«ه» ایله یازدیی برصرا کله‌لر:

کوندور، اکرده‌نیلر، ایدرک، ایسته‌م،
دونه‌جک، ایسته‌م، کوزه‌نیر، کتیرمچک،
پوسه‌لیور... الخ.

شونلر ایسه «ه» فی یازدیی برصرا کله‌لر:

کسی (بعضاً)، بلیمور، ایرمدی، سولیم،
سولیلر، ایستدیکر، ایستدی، ایستورلر، کله‌لر،
اکابور، بکلور، بکادک، ایتدی، ورمیلیر،
دیکامی، سورمدی، کیرمه‌جک... الخ.
شواتیدک کله‌لرده ایسه، جه‌لرک بری «ه» فی
دیکری «ه» فی یازیور:

سیامدی، دیکلمدی، بریکدرمه‌جک،
کیرمه‌جک، سورمدی، ایسته‌می... الخ.

بوتون بحررلرک «ه» فی ناسل اسمعال ایستدیی خنده‌کی
مشاهدات تدقیق اولمجه کورولوورکه قابله‌دورنک
«مدی، مدیکی، می، میجک، میور...» قابیلری
خالی بویوک بر حیاتیته بغالری عافله ایتکله برابر
اورتاده فالان آچیش فتحه‌لرک «ه» ایله
یازغانی تمایله من تعمد ایش کی‌در. باشده
ونه‌ایده‌کی خفیف قابلی مفتوح جه‌لرک «ه» فی یازغانی بر
قاعده‌کله حالده تجلی ایدیور. یالکیز «ایسته»
دیکله کبی ماده‌لرک مضارع‌لری تشکل ایدرکن
بعض بحررلر عربی صرفدن قالا برآیدیه ایله «حرف
اصلی» آرامق کلفتی اختیار ایدیور، بعضیلری ایسه
فونمیک سیلره اویاق بو مضارع‌لری ده «ایست،
دیکر طرزنده تحریر ایدیور. بوندن باشقا، شناسی
و فکرت مکتبلرندن سوکراباش کوستارن صائلرله
اوقوعی تمایله بعضی بحررلر «سه‌ده‌ده، سه‌ره‌ک
کوره‌ک» کبی کله‌لرده «ه» علاوه ایدیور. منی

مصدرلرک ماده‌لری برنوع «ه» ایله منتهی اصلی ماده‌لر
نقی ایدهن بعض بحررلرده منی مضارع‌لری:

«ایتهز، کلهز، ورمهز...» صورتنده تشکل
ایدیور. دیکری ایسه فونمیک چندن کله‌یه
باقراق نه‌ایندکی مرکب لایحی صواتاً بوکا مشابه
اولان بسیط لایحه‌لر کبی «م، مز...» طرزنده
یازیور.

شیمدی بو استنتاجلردن سوکرا، دیکر بعض
بحررلرک «ه» فی ناسل قوللاندقاری تدقیق ایدهم.
ایسته فیلسوفز رضا یوقی بک، قاعده‌کله اولارق
باش و صوک جه‌لرده‌کی «ه» فی حذف ایله قیول
ایدیور «حتی» دیکله، بکله، ایسته» آمرلرک، مضارع‌لرده
حرف اصلی آرامق کلفتی اوده‌زاند کوره‌لرک، یعنی
یالکیز فونمیک منطقه هیت ویردرک:

«دیکر، بکر، ایستر... الخ» دییه یازیور.
معنایه آرا صیراده بو ماده‌لرک «ه» فی اصلی عد
نیلرکده منطقه قابیلرک «ایستر» یازدیی ده
کورولوور. هله‌آدات فی نظرندیک داهای یوکسر بر
خصوصیتی حائر کوروندیکدن منی مضارع‌لری مطرداً
«ایتهز، ایده‌میز، کوروعز، بیلیم...» صورتنده
بحریر ایدیور. رضایوقی بک برده «یوردهن اولکی
هجی تام ایستانبول شیو سیله اوقوق خصوصنده
بویوک برتقد کوستره‌لرک «کولور، کولور...»
دییه یازدیی کی ماده‌لرک و آدات تفیک نه‌ایندکی
«ه» لری بو آداندن اولداتما حذف ایدیور «ایستور
کیلور...» کبی

بو احوالک خارجنده اولارق اورتاده فالان بوتون
آچیق خفیف فتحه‌لری فیلسوفز هب (ه) ایله اشارت
ایدهن: اوزره‌یه پوستکی، دوشه‌ره، ایسته‌م،
ایده‌میز، ایده‌جکم، ایله‌م، ایتدیکه... الخ.
فیلسوف باش و صوک طریله واقع اولان، مفصل
بر حرف ایله تشکل ایبدیلن آچیق خفیف مفتوح
جه‌لری «ه» ایله یازمق تمایله ده بعضاً، بک نادیر
اولارق، ترویج ایشدر:

«دمین، ده‌کیز... کوزه‌ل...» کبی حال
بوک «کوزل، کز، حتی بکر...» کبی اسم
و مضارع‌لری «ه» فی بر اقیور.
دیکر بحررلر، غرامهز قواعدله مشبوع
اولارق، املاقی منطقی بر اطرا دلالت‌لری خصوصنده
مقدمانه بر تشب کوسترمکدن خالی قالیان کج
شاعرین اسماعیل حکمت بکده باش و صوک جه‌لرده‌کی
فتحه‌خفیفه‌لری حذف، اورتاده‌کی آچیق خفیف مفتوح
جه‌لرک «ه» فی اظهار ایتقی قاعده‌کله اولارق
قبول ایدیور:

«کونش، کیش، کویک، کله‌یک، دکنک،
ایک، کونش‌نیر، ایده‌میز، ایله‌میز، بیلیم،
پوسه‌لیور... الخ»
یالکیز مضارع‌لرک بغضلرند «ه» فی یازوب
بغضلرند یازماقدنسا هسی، مثبت منی، بلا
استنا «ه» ایله یازغانی ترجیح ایدیور:
سولیر، کوزلر، کچر، ایده، توبه،
کلهز، کورمه‌ز... الخ.

مضارع‌لر قادر حرک‌لرک تعینی صافی اولان
تولو فرع فعلاری ده بو قاعده‌یه تابع طو‌تور:
آسن، کولن، کورمه‌ن، کله‌ن... کبی.
اسماعیل حکمت بک بو صورت‌لره املا صولار بزرگ‌مهم بر
قیدی «فونمیک‌دن آلاق» مورفولوژی «خالق
ایدیور. حال بوک املا، ممکن اولدیی قادار مورفولوژی ایله
آزغانه دار اولالیدر. تورجیه یازانلر یازغانلری کله‌لرک
تولو فرع فعل اولوب اولادینی دوشونه‌جک درجه‌ده
قیدلرله مقید اولورلر سه طبیقی تسهیل دیکل،
ماهی مقصد آبی آکلاسیسین، غرامهز قواعدیه
مربوط املاز یوق دیکلر، آنجاق بو مربوطیت
املاقی کولشدرین سیلردن معدودر.

بوتون بو تمایلر قارشینده، املازک اصلاخی
دوشون بره‌مکن موقی حقیقه خالی مشکل اولور.
فقط هر حالده امل اولو تاجیق ایکی مهم املا قاعده‌سی
واردک بونلرک اولو تاملایی آلمدر:

(۱) لسانزه مهم بریکون طوتان عربی و فارسی
کله‌لرک تابع اولدیی املا سیستمی ایله اصل تورجیه
کله‌لرک املا سیستمی آراستدکی بوشاندورلشدرین
تدبیرلر بر اصلاح وجوده کتیرمکدن بک اوزاقدر.
(۲) املا سیستمنه مورفولوژی قاعده‌لری اوزره
مستند اصولر ادخال ایتکده املاقی تصعب ایدهن
عامللردر.

ایسته بو ایکی آندیشه ایله بک تمایلر آراستنده
خالی تدکرلر... ترددرلر کیرن، هر جه‌نک مختلف
حالیزنی دوشون، ذهنده طراتان، معنایه ایدهن
اصلاخی بره‌یت، تدقیقات لسانیه‌ک املا آنجی
«ه» لک اسمعالی حقدده متوسط بعضی قرارلر اتخاذیه
جبور اولشدر:

(۱) صافی یازغانلر هر جه‌نک حرک‌سی طبیقی
اولارق فتحه‌خفیفه‌لری اوزره قبول ایدیور.
(۲) کله‌لرک اورتا و نه‌ایته تصادف ایدهن آچیق
خفیف مفتوح جه‌لری «ه» ایله یازغانی قاعده‌کله
حاله کتیرمور.

(۳) کله‌لرک نه‌ایندکی مفصل صامتلی آچیق خفیف
مفتوح جه‌لرک «ه» ایله یازغانی قبول، (سه،
سه‌ره‌ک) کبی کله‌لرده های رسمیه‌ک اسمعالی
ترویج ایدیور.

برنجی وایکینی قاعده‌لرک ضروری اولدیی
تصدیق ایتامک ممکن دیکلر. فقط اوچونجی قاعده‌لرک
موجب اولدیی تشوش باعث اولدیی سوندن فضله‌در.
آنجاق بک تمایلر اوقا و اوقا دریم بر شکل ایلیورکه
بوندن ده قاجنمنی ممکن دیکلر.

احمد هروا

«رافتون هفت تدبیریه‌سندن»

